

Wyrok z 23 października 2007 r., P 10/07
UPRAWNIENIE DO WCZEŚNIEJSZEJ EMERYTURY DLA MĘŻCZYZN
(OTK ZU z 2007 r., nr 9, poz. 107)

Rodzaj postępowania: pytanie prawne sądu Inicjator: Sąd Okręgowy w Łodzi	Skład orzekający: 5 sędziów	Zdania odrębne: 0
--	--------------------------------	----------------------

Przedmiot kontroli	Wzorce kontroli
Nieprzyznanie uprawnienia do wcześniejszej emerytury dla mężczyzn, którzy ukończyli 60 lat oraz legitymują się 35 letnim stażem pracy bez konieczności uznania za niezdolnych do pracy [ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych: art. 29 ust. 1]	Zasada równości Zasada równouprawnienia kobiet i mężczyzn [Konstytucja: art. 32 art. 33]

Zgodnie z przepisem objętym pytaniem prawnym, prawo do wcześniejszej emerytury przysługuje kobietom w dwóch wypadkach: po osiągnięciu wieku 55 lat oraz co najmniej 30-letniego okresu składkowego i nieskładkowego (bez konieczności uznania za całkowicie niezdolną do pracy) albo po osiągnięciu wieku 55 lat, co najmniej 20-letniego okresu składkowego oraz uznaniu za całkowicie niezdolną do pracy. Mężczyźni natomiast mogą przejść na wcześniejszą emeryturę wyłącznie w wypadku osiągnięcia wieku 60 lat, co najmniej 25-letniego okresu składkowego oraz uznania za całkowicie niezdolnych do pracy.

Przedmiotem kontroli w omawianej sprawie było pominięcie ustawodawcze: badana norma nie przewidywała uprawnienia do wcześniejszej emerytury dla mężczyzn, którzy ukończyli 60 lat oraz legitymują się 35 letnim stażem pracy, a są zdolni do pracy.

Sąd pytający nabrał wątpliwości, czy zróżnicowanie sytuacji prawnej mężczyzn i kobiet, jakie przewiduje badany przepis, ma charakter dyskryminacji ze względu na płeć. Wskazał, że nie jest ono podyktowane względami interesu publicznego i jest sprzeczne z zasadą wzajemności oraz z prawem wspólnotowym.

ROZSTRZYGNIĘCIE

I

Art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353, Nr 64, poz. 593, Nr 99, poz. 1001, Nr 120, poz. 1252, Nr 121, poz. 1264, Nr 144, poz. 1530, Nr 191, poz. 1954, Nr 210, poz. 2135 i Nr 236, poz. 2355, z 2005 r. Nr 167, poz. 1397 i Nr 169, poz. 1412 i 1421, z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711 i Nr 208, poz. 1534 oraz z 2007 r. Nr 17, poz. 95 i Nr 82, poz. 558) w zakresie, w jakim nie przyznaje prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym mężczyźnie, który – odpowiednio jak kobieta, która nabywa to prawo po osiągnięciu wieku 55 lat i co najmniej 30-letniego okresu składkowego i nieskładkowego

– osiągnął wiek 60 lat i co najmniej 35-letni okres składkowy i nieskładkowy, jest niezgodny z art. 32 i art. 33 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

II

Trybunał odroczył utratę mocy obowiązującej ww. przepisu o 12 miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw.

GŁÓWNE TEZY UZASADNIENIA

1. Prawo do zabezpieczenia społecznego gwarantuje Konstytucja (art. 67). Ustawodawca określa treść i formy tego prawa, jednak swobodę w tworzeniu regulacji ograniczają zasady konstytucyjne (proporcjonalności, sprawiedliwości społecznej i równości).
2. Emerytura jest świadczeniem związanym z pracą o charakterze roszczeniowym i opiera się na zasadzie wzajemności. Jej źródłem są składki osób ubezpieczonych, gromadzących w ten sposób pieniądze dla uzyskania środków utrzymania w wypadku zaprzestania aktywności zawodowej. Wysokość świadczenia zależy od wysokości składek. Osoba decydująca się na wcześniejszą emeryturę dokonuje świadomego wyboru niższego świadczenia niż wówczas, gdyby pracowała do osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego.
3. Zasada równości wymaga, by wszystkie podmioty charakteryzujące się w równym stopniu daną cechą istotną (relewantną) powinny być traktowane równo, a więc według jednakowej miary, bez różnicowań zarówno dyskryminujących, jak i faworyzujących.
4. Uprzywilejowanie wyrównawcze służy zapewnieniu faktycznego równouprawnienia podmiotom, które inaczej znajdowałyby się w rzeczywistości gorszej sytuacji. Realnie występujące nierówności między mężczyznami i kobietami (różnicowanie biologiczne i społeczne), uzasadniają wprowadzenie innej dla obu płci granicy wieku i stażu ubezpieczeniowego: niższej dla kobiet, wyższej dla mężczyzn (o 5 lat w stosunku do stażu ubezpieczeniowego kobiet). Do mężczyzn i kobiet należy stosować generalną regułę, że podobne podmioty prawa mają być traktowane podobnie. Wspólną cechą obu grup w przypadku wcześniejszej emerytury jest – uwzględniając uprzywilejowanie wyrównawcze – długi staż ubezpieczeniowy. Zakwestionowany przepis nadmiernie uprzywilejował kobiety, dyskryminując mężczyzn, ponieważ musieli oni być w każdym przypadku niezdolni do pracy, by uzyskać prawo do wcześniejszej emerytury.
5. Zgodnie z zasadą wzajemności, prawo do świadczeń emerytalnych jest powiązane z udziałem przyszłego emeryta w tworzeniu funduszu ubezpieczeniowego (przez opłacanie składek). Zasady wzajemności i sprawiedliwości społecznej wymagają, by gromadzenie pieniędzy na przyszłą emeryturę umożliwiała korzystanie z tych środków, a ponadto, by okres pobierania świadczenia pozostawał w odpowiedniej proporcji do okresu opłacania składek. Nieprzyznanie mężczyznom posiadającym odpowiednio dłuższy od kobiet staż ubezpieczeniowy uprawnienia do wcześniejszej

emerytury, w sytuacji nadumieralności mężczyzn oraz znacznie krótszego od kobiet przeciętnej długości życia, narusza wskazane zasady.

6. Trzy podstawowe przesłanki, od których zależy wydanie wyroku przez TK, zawierającego odpowiedź na pytanie prawne, to: przesłanka podmiotowa (pytanie prawne może przedstawić „każdy sąd”) przedmiotowa (pytanie o zgodność danego przepisu z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą) oraz funkcjonalna (pytanie może dotyczyć przepisu, którego eliminacja przez TK z systemu prawnego wpłynie na rozstrzygnięcie sprawy, w związku z którą sąd stawia pytanie prawne).
7. Kompetencja TK do kontroli pominięcia ustawodawcy polega na badaniu, czy ta niepełna regulacja jest zgodna z aktami wyższego rzędu (Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą). Natomiast w żadnym wypadku TK nie może badać zaniechania prawodawcy, czyli sytuacji niewydania aktu normatywnego.

Przepisy Konstytucji

Art. 32. 1. Wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne.
2. Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiejkolwiek przyczyny.

Art. 33. 1. Kobieta i mężczyzna w Rzeczypospolitej Polskiej mają równe prawa w życiu rodzinnym, politycznym, społecznym i gospodarczym.
2. Kobieta i mężczyzna mają w szczególności równe prawo do kształcenia, zatrudnienia i awansów, do jednakowego wynagradzania za pracę jednakowej wartości, do zabezpieczenia społecznego oraz do zajmowania stanowisk, pełnienia funkcji oraz uzyskiwania godności publicznych i odznaczeń.

Art. 67. 1. Obywatel ma prawo do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo oraz po osiągnięciu wieku emerytalnego. Zakres i formy zabezpieczenia społecznego określa ustawa.
2. Obywatel pozostający bez pracy nie z własnej woli i nie mający innych środków utrzymania ma prawo do zabezpieczenia społecznego, którego zakres i formy określa ustawa.